To the much Hon^d
Dr Arburthnet Physician

...ble servant
...w Russel

TENTAMEN MEDICUM DE *Medicaſtrorum Audacitate*

Autore ALEX. RUSSEL, M. D.

Theologaſtro nihil flebilius, Pragmatico nihil periculoſius, Medicaſtro nihil exitialius.

Non omnes qui Citharam tenent ſunt Citharædi.

De Medicaſtro Quidam

Tollere ſcit morbos, ſed quomodo? Tollit & Ægros.

EDINBURGI,

Excudebat *ROBERTUS FREEBAIRN*

An. Dom. MDCCIX.

Noblissimo Potentissimo ac Celsissimo

Principi

Wriothesleio

BEDFORDIÆ DUCI &c.

Illustrissime Princeps,

TRactatulum hunc quantulumcunque Celsitudini vestræ in observantiæ tesseram, nec non in Libelluli ornatum.

Princeps Illustrissime

D. D. C. Q.

Celsitudinis Vestræ

Observantissimus

ALEX. RUSSEL.

Lectori Benevolo

S.

AD Lucubratiunculas hasce ſcripto committendas Invitarunt tria.

Unum, ut Univerſis praxin Medicam tractantibus qui mentem ad *Medicinam rationalem* non appulerunt ſuos defectus, erroreſque ſibi aliiſque monſtrando, eorundem *audaciam* trucem cæcamque ad incitas redigam; *Pharmacum* namque (Autore peritiſſimo *Williſio*) *temere exhibitum nil aliud eſt quam alea de vita hominis jacta.*

Aliud

Aliud, ut Scientiam Medicinæ Theoreticam ad praxim tutam omnino necessariam esse mortalibus planissime ostendam; & ut qui *sciolis* sanitatis negotium mandant *suicidii* reos peragam: Anne rationi consentaneum est *Medicastrum* seu eum qui studiis medicis operam non dedit, quique nec *consilio*, neque methodi filo, ast *casu* impetuque cæco ducitur, Medico, sive huic qui studiis hisce operam dedit, anteferre? Minime gentium. Ipse tamen hisce auribus non raro audiverim *Medicastros*, *Chirurgos* & *Pharmacopœos* (quorum quidam *ditescentes insolescunt*, quorum etiam *porterviam* ingens utpote Medico-

dicorum & *Medicinæ impedimentum* refrænari oportet) Doctrinam & Rationem quasi res affectatas apud ineruditos fronte ludificantes serena, qui iisdem ita verba dederunt ut in eorum sententiam iverint: *Ignoti nulla Cupido, & inscitia confidentiam parit.*

Tertium, ut eruditiores in viam introducam, qua Medicastrorum *temeritatem* damnosam reprimant, ægrisque perniciosum *errorem* eripiant;

——fungor vice cotis acutum
Reddere quæ ferrum valet, exors
ipsa secandi,

Sua cuique capiti subjungere *Theoremata*, hinc illinc excerp-

ta

ta operæpretium eſt mihi viſum.

Viam, quantum ego perſpicio, nondum tritam calco; unde nullus dubito quin irrepſerint *errata*, quocirca ut politius limet opuſculum hoc *lector* candidus multum obſecro: de quo argumento ſi quid ſermone vernaculo prolatum obtigerit, forte pluris habebitur, & humanis uſibus aptius evaſurum eſt: Et quantumvis, quod hic cupio, impar præſtando ſum, *in magnis tamen voluiſſe ſat eſt.*

Opprobriis obluctari ſtatutum eſt, & dum conviciis agitatum iri me præſentio *Zoilos* nauci facio, *Momis* ſatis facere nequeo, & cum *Scàligero*

Non mihi sed rationi, aut quæ
Ratio esse videtur.
Milito; securus quid mordicus hic
tenet aut hic.

Ad assequendum hujus opellæ institutum a cunctis laudatum, horas succisivas mihi dum in vivis erogaturo suppetias ut feras vehementer quæso, exempla Medicastrorum errantium proferendo, ut prodeat *editio altera* auctior, modo tanti censeatur, ubi nomen uniuscujusque manum qui porrexerit auxiliarem exemplo cuique suppeditato subjungetur: Ecquis enim pensum tale numeris absolutum producendo est? Cum id aggredienti opera aliena ni-

opus est; *nulla res* (ait *Seneca*) *consummata est, dum incipit.*

Quisquis es, O faveas, nostrisque laboribus adsis.

Sit Saluti.

Elgini 5 Id. *Februarii Anno* 1709.

SI quis Medicinæ & Medicorum impedimenta ab ægrorum parte sapienter in apricum protulerit commodo erit.

POR-

PROŒMIUM.

1. DUM meditor quanto Doctrinæ, cautelæ & religionis (ſpeciatim amoris Dei erga proximum) opus ſit, ut praxis Medica rite exerceatur, ad ſtuporem uſque miror, qui ſit ut tot qui ſtudio medico nullam navarunt operam, quique præcognitis ne vel leviter tincti ſunt, impie, temere & perfricta adeo fronte falces ſuas in meſſem hanc alienam immittant: Qui enim principia Medicinæ cujus finis eſt ſanitas ignorat, ut is ſanum reddat ægrum, factu fortuito niſi nequaquam poſſibile.

2. Infortunia impiam hanc ac trucem Medicaſtrorum audacitatem, effrontemque eorundem nequitiam neceſſario conſequentia innumera ſunt; quorum paucula paucis proſequar.

3. Per

3. Per Medicinam intelligo Artem ſanitatem humanam ſartam tectam conſervandi eandemque labefactatam reſtaurandi.

4. Per Chirurgiam volo Artem inſtrumenta, ac remedia ad ſanitatem neceſſaria, imperante Medico, rite tractandi, & applicandi, ut ex Etymo liquet; quamobrem audiebat olim Medicina operatrix.

5. Unde patet nec Medicorum eſſe ut inſtrumenta tractent, vel remedia applicent; neque Chirurgorum ut remedia per ſe (exceptis duntaxat iis quæ moram non ferunt) nec imperante Medico ſuadeant: Et utrumque, dum contra fit, in alienam tranſilire provinciam.

6. Medicinam in tres partes diſtribuere malim, *Anthropologiam*, viz. *Pathologiam* & *Therapæiam*.

Theo-

Theoremata Medica Generalia.

1. M*Edicina principia habet scientifica.*

2. *Medici est secundum artem operam navare; etiamsi non semper voto potiatur.*

3. *Natura præside turpe nihil.*

4. *Ratio absque Experientia prodest, Experientia tamen sine ratione ridenda.*

3. *In methodo medendi Galenici & Chymici re conveniunt, verbis differunt.*

6. *Chirurgia artificiosa manus administratione corpori medetur.*

7. *Nullibi tam desideratur Experientia quam in Chirurgo.*

8. *Bona per se pharmaca manu ignorantis tractata vel adhibita fiunt venena.*

9. *Qui Medice vivit, misere vivit*

10. *Qui Medice vivit, non misere vivit.*

CAPUT

Quibus ita Præmissis.

CAPUT I.

1. ANthropologiam dividere liceat in Anatomiam, & OEconomiam animalem.

2. Anatomia delineat Fabricæ humanæ partes ſolidas Oſſa nempe, Viſcera, Muſculos, Membranas, Glandes, Cartilagines, Tendines, Venas, Arterias, Nervos, Ureteres, Vaſa Lymphatica; quorum ſingulorum Situs, terna Dimenſio, Uſus, Structura, Meatus, Connexio & Conſenſus in Medelam cognoſcenda ſunt: Jam mala ex hiſce ignoratis provenientia ſparſim intueamur; cuncta enumerare provincia certe nimis dura.

3. Medicaſter Tendinis Situm ignorans eundem venæ vice pungit; quid inde? Malorum ilias, Febris, Convulſio, Delirium, Inflammatio, & tandem Gangræna: Unde miſer

æger

æger in discrimen non solum artum, sed & vitam amittendi conjicitur.

4. Ex secta autem arteria venæ vice, sin totius massæ sanguineæ, at saltem largior ejusdem effusio consequitur, & exinde virium debilitas, & difficilior cum morbo colluctatio, eventusque periculosior.

5. Ex ignoto ventriculi Situ, Medicamenta ventriculo accommoda Expigastrio, neutiquam dorso solent applicari; cum tamen satius dorso applicari debeant; quippe quod non tot intercedant integumenta ventriculum inter & Dorsum quot Epigastrium inter & Ventriculum, quæ vires Medicaminis non modo enervent sed & intercipiant; & qui prætimide dubitat medicamen loco utrique admovere debet.

6. Hinc etiam non minus studiose clysmata nephriticæ quam nephritico injiciunt; illic enim intestina inter & vesicam intercedit uterus, hic vero nihil.

7. Porro

7. Porro qui Bronchotomiam peragit, nisi nervos recurrentes sedulo vitaverit qui in vicinia adsunt, ægrum infauste reddit mutum : quam cautelam tradidit nobis oculatissimus ille Anatomicus C. *Drelincurtius M. P.* apud *Leydenses.*

8. Quem etiam latet abdominis profunditas Paracentesin perperam aggreditur ille : qui venæ profunditatem nescit, is profundius Lanceolam adigit, ut utroque ejusdem latere perforato, utrinque effundatur sanguis, & hinc Inflammatio, Dolor, Febris *&c.*

9. Opinabantur veteres, opinantur & nunc quoque temporis Medicastri passionem Iliacam fieri ab intestinorum convolutione, ac hinc nodum solvere satagunt chymæricum ; cum allaborare debeant ut amoveatur vel compressio ab extra, vel reseretur obstructio ab intra, induratas fæces emolliendo, vel valvulam inversam ut reponant : Con-

volutio qualem somniant, fieri nequit, nedum quod in nodos complicentur intestina, Mesenterio quippe undique connexa: ut ex Anatome liquido apparet.

10. Hi autem Anatomiam nescientes, aniles nugas nunquam non venditant, risuque digna, nec non impossibilia, (Historia de Cultrivoro Pragensi teste) ingenti scientiæ dedecori ubique fabulantur: Verum tamen prima fronte impossibilia per multa revera effecta agnosco; exemplo sit Proteus ille Anglus cognomine *Heggins* (vulgo the *Suppleman*) qui stupentibus coram Medicis, Anatomis, aliisque innumeris, non ita pridem *Edinburgi* plurima legibusque mechanices dissimillima præstabat; Quæ viscera, Hepar puta, Lienem, Intestina sapientissimus rerum Artifex in abdomine collocarat, hic ad thoracis regionem deducebat, ut si vel manui tangenti, vel oculo inspicienti fides adhibenda foret, super-

perſuerit ea in regione cutis ſpinaque dorſi, præterea vero nihil: Nates quoque ad ſcapulas evehebat; & pedes ad verticem, quin immo pedem vertice multo altiorem nullo negotio erigebat, crurumque utrumvis humero innixum catapultæ inſtar vel haſtæ geſtabat; plantis pedum altæ menſæ impoſitis corpus erectum retrorſum ad pavimentum, brachiis neutiquam faventibus, deferre valebat, iterumque de terra attollere, motu quidem lento aſt tuto: in plano ſedebat erectus quidem quoad partes ſupra os ſacrum poſitas, cruribus interim & coxis ab invicem recta linea diſtenſis, unis dextrorſum *ſciz.* aliis ſiniſtrorſum. Atque hæc mihi impertivit teſtis oculatus vir eruditus admodum *Patricius Abercromby*, Medicinæ Doctor id temporis inter *Edinburgenos*, anno nimirum poſt Partum Virgineum 1706. Et heri mihi referebat Medicus quidam eximius hunc ipſum *Heggins* narraſſe ſe infantem

santem fasciis involutum, (ut solenne est) non fuisse. Unde mira hæc aliquatenus explicari posse mihi aurito videntur: cum fasciæ procul dubio rigidos reddant musculos quibus connectuntur viscera, & dum fasciæ artuum etiam motum prohibent, rigescunt ligamenta: ergo cui negantur fasciæ huic ligamenta & musculi ductiliora; ac exinde artus & viscera ab ipsis dependentia longius ac facilius extendi se patiuntur; addito quod huic a cunis indies adhibita fuerant medicamina emollientia, nam parentes hisce gestibus quæstus gratia hunc ab utero destinarunt: Ast tandem suas inter gestationes *an. ætat.* 30. obiit, partium (ut opinor) elasticitate amissa ab extensione nimia & frequentiori. *Sed hæc raptim.*

11. OEconomia animalis altera Anthropologiæ pars, partium liquidarum Chyli nempe, Sanguinis, Spirituum, Lactis, Mensium, Bilis, Succi pancreatici, Lymphæ, Sudoris, Salivæ, Urinæ,

rinæ, Stercoris, Adipis, Succi ſplenici, Medullæ & articulorum Mucilaginis Motum, Mixturam, Secretionem, atque Vaſa unicuique propria eleganter tractat. Etſi brevitati ſtudeam haud tamen omnes hæc ignorantium errores prætereundi ſunt: exemplo ſint ſequentes.

12. Animalis œconomiæ neſcius ſanguinem ex arteria emiſſurus eandem ſicut venam infra nempe ligaturam pertundit; ignorat enim ſanguinem per arteriam a centro ad circumferentiam, per venam autem a circumferentia ad centrum circumrotari.

13. Et Arteriotomi ligaturam arctam eſſe oportet, non ita Phlebotomi, verum laxiorem.

14. Porro quem latet fæcum alvinarum mixtura debita non prius earum colorem obſervat flavum, quam Choleram calumniatur; cum revera ſana ſit hæc ipſarum tinctura, ob mixtum nimirum cum Chylo excre-

crementitio bilem ad debitam fluiditatem acquirendam, nec non ad inteſtina proritanda, periſtaltici motus gratia, egeſtionis ergo.

15. Præterea qui vaſa lactea in craſſis etiam inteſtinis exiſtere neſcit, ei nunquam obviam ſe præbet Clyſma ad nutriendum, cujus & adminiſtrationem jocum riſumque facit, quod tamen ad Anginam laudandum vehementer & probandum; Clyſma nimirum nutriens Vitam (obturato œſophago) longum produxit: Et Clyſmatis formulam alvum duntaxat ducendo inſervire putant hi de quibus agitur.

16. Paucis ſic habeto: Qui OEconomiæ animalis imperitus praxin interim exercitat medicam, nec quis, nec cui, nec cur, nec quomodo, nec quorſum, nec quid agit, novit; miſer enim nil recogitat, & ne *gry* quidem rei circa quam verſatur diſtincte percipit; quod ſi fœlix contigerit eventus, qui vix decimus quiſ-

quiſque eſt, fortuna ſolummodo contigit, haud aliter quam *cæcus quo oportet collineat*, aut *olitor opportuna loquitur.*

17. Unde Anthropologiam ejuſque partem utramque Anatomiam, *viz.* & OEconomiam Animalem cognitu omnino neceſſariam eſſe ut malo medeatur Medicus, liquido & clare conſtat.

Theoremata Anthropologica.

1. *SAnitas in debita partium fluidarum Mixtura, & ſolidarum Structura conſiſtit.*

2. *Suppoſitum* ΣΥΝΕΡΓΟΝ *eſt.*

3. *Primum Menſtruum Saliva eſt.*

4. *Ventriculus & Inteſtina in Chylificando concauſæ ſunt.*

5. *Qualis cibus talis Chylus, qualis Chylus talis Sanguis, qualis Sanguis talis Sanitas.*

6. *Senſus*

6. *Sensus, excepta phantasia, in somno feriantur.*

7. *Figura naturalis & præternaturalis ab ossium statu dependet.*

8. *Cutis Vasorum capillarium congeries est.*

9. *Memoria non depravatur.*

10. *Cœci etiam Vertigine corripiuntur.*

11. *Impotentia etiam ea quæ Magica audit remediis naturalibus sanari potest.*

12. *Ciborum coctio noctu fit melior, distributio interdiu.*

13. *Rectum sui & obliqui index.*

14. *Omnis musculus suum habet ventriculum.*

15. *Ut causæ morbificæ in corpus agant, requiritur agentis & patientis proportio.*

16. *A partu puerpera concipere potest absque mensibus præviis.*

CAPUT

CAPUT II.

1. PAthologia morbi Signa, Symptomata, Partem affectam, Causas, Pracatarcticam Antecedentem & Continentem describit.

2. Medicastri sæpenumero se morbi nomen nescire fatentes, sua interim medicamenta (quæ cultu specifico semper ornant) recitant, & suadent; nec prius ægrotantis lectum attingunt, quam sanitatem pro certo spondent: O quam ridiculum! Aureos montes pollicentur, fumos solummodò vendunt. Attende sis sagacissimo Sydenhamio in *Epist. ad D. Brady de Febri anno* 1679. grassanti; Quis ex insulsissimis Empiricis est, qui se huic morbo curando imparem fatebitur? At nec ipse valet comprehendere suô marte, nec e Medicorum scriptis ediscere, quæ demum sit illa febris species quam debellare satagit, variæ

dantur febrium species, quarum singulæ suam sibi methodum medendi a reliquis diversam fere postulant— Nequit dijudicare an hoc vel aliud phænomenon a curandi quam adhibet methodo, an ab ipso nascatur morbo.

3. Dum vero morbo nomen imponere audent, sæpius rem perperam accipiunt; Melancholicum cui adest mentis Alienatio Hypochondriacum pronunciant, & econtra Hypochondriacum cui abest mentis Alienatio, Melancholicum: sic non raro Catarrhum Phthisin, & vice versa Phthisin Catarrhum dixerint; Rheumatismum Sanguinem vocant, & Choleram Flatum.

4. Certe hæ duæ voculæ, Sanguis Flatus, cunctos fere morbos apud Medicastros complectuntur.

5. Insidet in memoria historia de quodam inter Empiricos nostrates, qui de morbo capitis quodam a quodam. *V. D.* Præcone interrogatus, observans virum alias validum &

& corpore vigentem, necdum conjugatum, morbum *obstructio semen parum* latine nominare nullus dubitavit.

6. Similiter quod vera & genuina morborum signa non investigent, eorundem discrimen ignorant: Hippocrates, dolente latere, fotum Venæsectioni præmittendo morbum explorabat, Fotu nempe exacerbatur Pleuritis, quo tamen mitigatur simplex Lateris dolor, unde indicatur quantitas sanguinis detrahendi, parcior in casu hoc, largior in illo.

7. Quotusquisque ex illis hydropem pectoris comperiret? morbum hunc respirationis procul dubio difficultatem appellarent, congruenter ad quod in medelam citarentur pectoralia, sed nihil ad Rhombum.

8. Quin & læso articulo Nervoso, dum effluit ob dolorem & inflammationem cremor lactis similis, genuinum Articuli humorem effluere exclamant, cum totius corporis Articuli

ticuli non tantum contineant humoris sui, quantum intra dieculæ spatium ex vulnere hujusmodi apostematoso profluit.

9. Reprehendendi etiam qui nullum non morbum ex Urina dignoscere se posse vel simulant vel censent: perversa quidem & risui habenda est hæc praxis, eorumque opinio qui ex sola lotii inspectione morbos universos eorumque essentiam dignoscere satagunt. Urinæ (inquit Medicorum Princeps) judicium fallax; ex signis propriis omnibus simul sumptis & rite constitutis, ægrique relatione cognoscitur morbus: Universum judicium ab urinis desumptum excudendum per collationem Urinæ naturalis cum præternaturali, quod ut fiat nosse oportet qualis existit urinæ habitudo hujus, cujus urina affertur dum morbo immunis, non enim omnes sanæ omnium urinæ iisdem semper affectionibus præditæ sunt, quoniam suum

ſuum cuique temperamentum eſt (quod obiter intemperiem nuncupare malo) unde liquet quam temere glorientur qui ex ſola urinæ inſpectione divinare audent, num urina allata ſit viri, an mulieris, ſenis an junioris, Virginis an gravidæ, ægræ an ſanæ, & ſexcenta hujus farinæ alia. En lepidam *Foreſti* hiſtoriam, *lib.* 2. *De incerto Urinarum Judicio c.* 5. Ruſticus quidam, hyeme & tempore admodum frigido, ut aqua gelu concreta foret Uxoris urinam iterum igne ſolutam ad medicum deferebat; Medicus ruſtici ſimplicitatem animadvertens, cæpit interrogare nunquid uxoris ipſius urina eſſet, reſpondet Ruſticus ita eſſe, & Juſſit ut Medicus diligenter inſpiceret, ac nunquid alia ex ea cognoſceret indicaret, Medico igitur urinam inſpicenti ſuſpicio aliqua de dolore aliquo externo oborta eſt, cum urina optimi coloris eſſet, de dolore autem cum inquireret papæ exclamat

mat Rusticus recte divinasti, sed unde dolor inquit, quem in latere livido jam facto patitur? Medico de dolore foris apparente edocto non difficile fuit ipsum e casu quopiam aut ictu ortum fuisse, quapropter rogavit nunquid uxor cecidisset, Rusticus demiratus Medicum & hæc rite prædixisse, Magister inquit, si mihi dices ubinam ceciderit, habeberis a me inter omnes alios Medicos facile supremus: Medicus coloni simplicitatem agnoscens ædium rationem evolvit atque uxorem per gradus vel scalas delapsam fuisse pronunciat: tum rusticus per Jovem, inquit, si mihi e lotio narrare noveris per quot gradus illa deciderit, optimum te artificem apud omnes decantabo, tunc Medicus cubilia rustica minus alta esse sciens, fortassis per duodecim gradus uxorem decidisse ait, Rusticus vero diligenter, inquit urinam inspicias nam sunt plures, Medicus igitur respondet lu-

brica nunc eſt via præ nimio gelu, nunquid in terram ex improviſo lapſus urinæ nonnihil effudiſti? Ruſticus ut homo erat ſimpliciſſimus medicum non aliter quam vatem aſpexit atque ejus ex urina judicium admiratus, cecidi inquit, atque urinæ nonnihil effudi, quamobrem cum Medicus hoc audiviſſet, cum gravitate quadam ita ruſticum allocutus eſt, Amice, eo in loco quo te cecidiſſe affirmas reliquos gradus inquire, eos enim in matula hac non habeo. Rubore etiam perfunditor qui ex alvi fæcibus Lipothymiam dignoſcere audet.

10. Veruntamen Uroſcopia in praxi Medica ſubſidio nonnunquam venit, cui accuratiſſimus ille *Bellini in Tract. de Urinis* debitum perſolvit honorem, illa (inquit) dicitur urina naturalis, quam maxima pars hominum bene valentium excernit; & cum hac reliquæ comparantur ab hoc naturali ſtatu recedentes: *Et*

paulo

paulo infra; Urinæ ſunt inter fontes ſignorum ex quibus omnibus ſigillatim quidem obſervatis, ſed collectis, deinde ſimul comparatis inter ſe, & perceptis eorum cauſis, cum eodem tempore in eodem corpore deprehenduntur, devenimus in cognitionem cauſæ, quæ in illo corpore omnia illa ſimul ſigna, hoc eſt, omnes illas affectiones producit, & omnes illas affectiones ſimul talem morbum appellamus, cauſam vero ejus cauſam earum omnium affectionum ſimul.

11. Si forte incidat Medicaſter in ægrum hydrope incipienti laborantem, externa ſua applicabit ad crurum œdema, ſed quorſum? Vana erunt iſta remedia, nec pluris refert hujuſmodi applicare medicamina, quam ſi imbrem in cribro gerat: Quid fit? Morbus inſtar anguis latet, ſumptus accumulantur, ægro interim medium crepituro, & hem! Quo fretus eſt Medicus.

12. Por-

12. Porro, quis eſt ille Medicaſter, qui ſi virum de nihilo lætiorem inviſerit Melancholicum dixerit?

13. Inter Morbi Symptoma & morbum eſt etiam diſtinguendum; qua in re ſumma eſt adhibenda cura, quippe quod morbo primario ſublato plerumque ſponte cedant Symptomata: aſt modo Symptomata ita urgeant, ut vires valde dejiciantur ſeu grave aliquod periculum minitentur, ſive cauſæ veſtem induant, ab hiſce neceſſario petuntur indicationes, moras enim male ferunt, Medicinaque ergo incunctanter facienda, ne prius pereat æger quam Symptoma mortiferum tollatur: hinc hic cauto opus eſt, ne recta ratio non ineatur, unde illud *Freitagii* mihi ante oculos obverſatur; In Cauſone (inquit de vulgo Chirurgorum) cum linguam ardoribus fuſcam vident, in qua morbi cauſam ſubſiſtere rentur, neglecta febri ægrum interemptura, linguam fricant, vel-

licant, & excorticant: asse quidem chara est hæc praxis.

14. Et scioli hi Diarrhææ Fami, Inappetentiæ, Hœmorrhagiæ, Vomitui *&c.* Eandem medendi methodum in febri adhibent, quæ iisdem dum morbi existunt primarii adhibenda est: Res periculi plena.

15. Datur Sitis Symptoma, datur & Sitis morbus variam quæ postulant medendi methodum.

16. Nauseam a Scorbuto tollere nitentes non admistis Antiscorbuticis laterem lavant.

17. In Hysteria animi deliquium intuentes, dulcibus, mellitis, & saccharatis incumbunt, quæ quidem non modo morbum fovent, sed & Symptomata etsi consopita excitant: hic enim fætidis & ingratis urgenda est ægra.

18. Medicastri partem affectam neutiquam cernentes longissime a scopo aberrant: *e. g.* Æger laborat angina ad cujus medelam suadetur

incisio

incisio ab autoribus, suadetur & Clysma nutriens, nequaquam vero in eodem casu; datur enim Angina Cynanche: *i. e.* Inflammatio Trachææ, datur & Angina Synanche, *i. e.* Inflammatio OEsophagi, cui priori debetur incisio, posteriori autem Clysma, quæ tamen mixtim consulunt hi, Nubem pro Junone amplectentes.

19. Similiter ab Hœmoptoico in consilium vocati promiscuis utuntur auxiliis ad diversam Hæmoptoes speciem, Ventriculi *sciz.* & Pulmonum, licet prior Stomachica, posterior pectoralia exigat Traumatica.

20. Hinc etiam Hepatitem dictatorie Pleuritim pronunciavit nonnemo, qui imperium populique vocem avidissime affectans, alium præoccupatum insolenter admodum habuit, quod errantem in viam veritatis reducere moliretur; dolor enim nequaquam in thorace, ast intra costas versabatur nothas: Sed hisce non

non immorandum ; infirmi exiguique est animi voluptas ultio.

21. Parti primario affectæ omnino prospiciendum ; quam cautelam prætereuntes medicamenta in Paralysin idonea membro Paralytico adhibent, quæ nervorum origini ad membrum illud transeuntium adhiberi oportet : Nam ut habet *Dolæus Encyclopæd. Med. Dogm. lib.* 1. *cap.* 11. Nervorum origines observandæ sunt, unde maxima cum diligentia Anatomiæ incumbendum, ut cognoscamus Nervorum omnium distributionem, & a qua spinalis medullæ parte Nervos suos singulæ partes habeant, ne contingat illud quod apud Galenum quibusdam accidisse legere possumus, quod manui Paralyticæ ipsi applicaverint Topica nervina quæ Spinæ congruebant.

22. Antequam Medicastrorum errata circa morborum causas aggrediar; fundamentum substruendum duco, quod mihi concise suppeditavit

D. Bag-

D. Baglivi lib. 2. *De Praxi Medica cap.* 8. §. 2. libro ad amuſſim limato & me judice nulli ſecundo: Coagulationi (ait) & Diſſolutioni Fluidorum, Tenſioni & Flacciditati Solidorum morborum omnium origo attribuitur: Quæ hypotheſis utpote omnium quas hactenus, vel legiſſe vel audiiſſe contigit adæquatiſſima, mihi maxime arridet, quippe quæ nos per regulas mechanices rei certiores reddat.

13. Caudices hi de morbi cauſa interrogati in procatarcticam malis avibus uſque ruunt, quæ quamvis non ſemper & ubique ſpernenda, nequaquam tamen tanti quanti continens eſt facienda, quæ modo innoteſcat, in vado utplurimum res eſt, ſin minus, Andabatarum more pugnatur, incerto ſemper judicio, & ſi animo placido at certe procliviori.

24. Quid quæſo ad Rhombum? Hœmoptoen frigori ante annum ſuſcepto vitio dare: aſt ita nonnuſ-

quam

quam philosophabatur nonnemo; an non proram & puppim tum tenebat?

25. Inter procatarcticas quantum valeat consuetudo, plerosque fugere vereor; œgrotat hoc verno tempore, si venæsectionem neglexerit, qui eandem tempore verno pati solebat, quod contingere plurimi mecum experti testantur: cujus elucidationem cum præbuerit peritus quicunque sit, erit mihi magnus Apollo.

26. Menti adest historia Matronæ cujusdam *B. M.* cui ex canis morsu dolebat manus, qui dolor, durante canis vita, eodem anni tempore quotannis rediens, cane mortuo redire desiit; cujus rei & periodicarum speciatim annuarum recidivationum qui erudite ediderit, OEdipus alter erit.

27. Existimant hujusce farinæ viri eundem nomine morbum ab eodem causarum fonte semper provenire,

nire, neque mirum quod eandem ubique adhibent medendi methodum cum tamen variæ dentur unius ejusdemque nomine morbi species, quarum unaquæque suam variam exposcit medelam, & nisi morbus hujus speciei (qui forte remedia toto cœlo diversa exigit) ab illius speciei morbo distinguatur, in prœproperam perniciem conjicitur æger: quod apertissime in lucem profert, *Cl. D. Morton de Phthisi a Lue venerea, Scorbuto, Ictero, Chlorosi &c.* quarum unicuique propriam deberi medendi methodum insigniter dilucidat.

28. Contabescentia quandoque ab ulcere pulmonum, interdum a vasorum lacteorum obstructione, compressione, aut occlusione oritur; prior Balsamica flagitat a posteriori repudiata, posterior aperientia, & Cathartica priori minime gentium permittenda.

29. Eodem pacto in febrim ab ebrietate natam Medicaster hic usquequaque venæsectionem administrat, ille Vomitum, & uterque auctoritatis excusatione se defendit; verum quidem est venæsectionem ab hoc autore, Vomitum ab illo suaderi, & recte quidem ab utroque scriptore, nec minus perperam forte ab utroque Medicastro: Tempora quoquo pacto distinguenda; Vino *sciz.* in Ventriculo adhuc hærente, conducit Emeticum; Venæsectio autem cum ad sanguinem perventum est, quam Theoriam ignorantes autorum non satis cernunt sensum, quorum quoque consilia perperam adaptant in ægrorum ruinam.

30. Porro alvus adstricta a nimia sanguinis incrassatione interdum fluit, alias a tubulis glandularum intestinalium obstructis; hoc in casu aperientibus, in illo medicamentis attenuantibus opus est.

31. Simi-

31. Similiter Diarrhæa a nimia ſanguinis tenuitate ſuam interdum ducit originem, alias a glandularum inteſtinalium vaſis excretoriis in inteſtinorum cavitatem plus juſto hiantibus; in priori caſu medicina incraſſans, in poſteriori aſtringens neceſſaria eſt: quo ordine inverſo, quod ſæpenumero præ Medicaſtrorum incogitantia fit, in pejus ruunt cuncta.

32. Ita etiam de cujuſcunque generis fluxu arguere oportet; an nimirum a liquidarum nimia tenuitate, an copia, anne ab oſculorum, pororumve apertione nimia effluat; quod certe ingentis eſt momenti, ſagacitatiſque plus exigit, quam in numerato habet Medicaſter ullus.

33. Præterea Vomitus ab ingeſtis proveniens Emeticum poſtulat, quod exhibitum dum a perverſo ventriculi tono procedit, mortem accerſit, tum vero Medicamina Ventriculum corroborantia exhibenda ſunt.

34. Insuper Emeticum Asthmati admodum conducit, haud tamen omnigeno; humidum si sit, Phlegmata pulmonum cellulas replentia concussione pectoris ab Emetico mobiliora facta, facilius ejiciuntur; dum vero siccum existit Asthma, in hoc rerum statu, musculorum nervorumque respirationi inservientium obstructionem aut tonum amissum forte obfirmando, perniciosum evadit Emeticum; Ubi quoque Thoracicis expectorantibus rem committunt hi; ast quo? Pulmonibus illæsis, molimine casso.

35. Adhæc in mensium defectu a sanguinis inopia laborantem incidens Medicaster Phlebotomiam mandat, quod morbi causam ne prorsus quidem scrutetur; vice versa in aliam eundem perferentem defectum forte incidens, qui interim a sanguine crasso nec parciori oritur, Phlebotomiam excludit: quod hac non successerit alia aggredictur via:

Quod

Quod mihi in mentem revocat *Bellini propos. 49. de Missione sanguinis, in Opusc. ad Arch. Pitcarn. M. P. Lugd. Batav.* Virum, cui ingenium omnibus sane numeris absolutum: *Sanguine ita vitiato ut vires lædantur, perinde est ac si sanguis qualitate quidem naturaliter se haberet, sed ea imminuta esset quantitate, quæ requiritur ad datam illam virium læsionem producendam.* Unde plurima in praxi Medica utilissima meditanti exhaurienda præbentur. Sed ut unde abii, redeam: Utut morbi hi eodem gaudentes nomine, unus idemque videantur, longe tamen variam exigunt Medicinam; casus prior incrassantem quæ sanguinem augeat admittit; attenuantem autem posterior necessario exigit, incrassantem omnino respuens.

36. Ad Tussim pectoralia interna præscribuntur, & rite quidem ad Humidam, verum ad Siccam inani nisu: Remedia tum musculis convulsis, sive

ut

(ut *Baglivianis vocabulis utar)* corrugatis aut relaxatis applicanda: Quod fidei Theoriam Medicam parum intelligentium absonum est.

37. Tremoris denique variæ sunt causæ, spirituum nimirum penuria, aliquanta Nervorum obstructio, occlusio, compressio, valvulæ perversio & (ex prædicto autore rerum scrutatore pervigili optimeque de re Medica merito) fibrarum tensio, & flacciditas, quibus variis non eadem debetur medela; quarum quoque discrimini indagando plurima sagacitate Medica opus est.

38. Ex quibus pauculis colligere licet, quam inscie nec non immaniter ludant hi de corio humano, varias morbi causas non dignoscentes; Vitanda adhibent, Adhibenda vitant, ignorant enim quid *distant æra lupinis.*

Theo-

Theoremata Pathologica.

1. *UBI desinit Physicus ibi incipit Medicus.*

2. *Morbus consistit in partium fluidarum mixtura, solidarumque structura indebitis.*

3. *Quod mortales nomine dicunt Naturam hoc nihil est.*

4. *Nemo consummata fruitur sanitate.*

5. *Quo propiora sunt ortui corpora eo sanguis & serum magis proportionata sunt.*

6. *Omne sensile excellens sensum lædit.*

7. *Nullus datur morbus quem non sequitur actio læsa, vel abolitione, vel depravatione, vel imminutione.*

8. *Dum læves fiunt asperæ partes, duræ mollescunt* &c. *Actio læditur.*

9. *Solutæ unitatis differentiæ quinque sunt, Ulcus, Vulnus, Contusio, Ruptura, Fractura.*

10. *Con-*

10. *Consensus morborum consistit in communione vel generis, vel viciniæ, vel officii.*

11. *Morbus per consensum ob diuturnitatem in essentialem evadit quandoque.*

12. *Morbi chronici raro fiunt per consensum.*

13. *Morbi conspirantes sæpe separati videntur.*

14. *Morbi a colluvie serosa oriundi & cum dolore conjuncti, ut plurimum noctu exacerbantur.*

15. *Aer est Vehiculum contagii.*

15. *Plurimi morbi a transpiratione cohibita originem capiunt.*

17. *Motus a cibo vehementior chylum in vasa præcipitat.*

18. *Symptoma est productum vel comes Morbi.*

19. *Noscitur ex Comite qui non cognoscitur ex se.*

20. *Ut morbus Morbum, sic & symptoma unum aliud producit.*

21. *Quæ pica laborant non semper pulchriores fœtus gerunt.* 22. Do-

22. *Dolor eſt vel actualis ruptio, vel ruptionis periculum.*

23. *Dolor eſt vel punctorius vel gravativus, vel pulſatilis, vel diſtenſivus, vel lancinans.*

24. *Laſſitudines ſpontaneæ Morbum & præeunt & ſequuntur.*

25. *Non ſolis ſenſibus acquieſcendum, ſed & Rationem adhibere Judicem oportet.*

26. *Quæ non ſignant ſingula multa notant.*

27. *Uni ſigno non fidendum præterquam eſſentiali.*

28. *Qui ante Annos pubertatis Eunuchi facti Imberbes manent; Qui poſt, barbam retinent.*

29. *Lac & Menſes in gravidis profluentia fœtum debilem notant.*

30. *Pulſus durus tenſivus membranoſi generis affecti Index.*

31. *Medicus pulſum tangat non ſuperficiarie.*

32. *Nec ſuſtineat tactum, & repetat.*

33. *Coctio non omnibus competit morbis, Cruditatem præsupponit.*

34. *Qualis sanguis, tales Menses, & vice versa: hinc testantur de sanitate fœminæ.*

35. *Sedimentum in sanis nullum, morbum imminere, in morbis cruditatem notat.*

36. *Pulsus in Infantibus ut plurimum negligendus.*

37. *Ictus debilis, debilis facultas.*

38. *Ægri pulsus non statim post cibum tangendus.*

39. *Pulsui soli fidere noli.*

40. *Morbi fientes difficulter, facti facilius dignoscuntur.*

41. *Læsione & causa cognitis Medicinam adhibeto: Morbi non agniti nulla medela.*

42. *Melancholici sunt sputatores & flatulenti.*

43. *Flatus vagi transitorii tensivi sunt, humores fixi constantes pungitivi.*

44. *Ubi flatus audiuntur ibi peccant.*

45. *Medicum tria morbum docent, Videre, Quærere, Tangere.*

46. *Quæsita potiora sunt,* 1. *Quid patiatur?* 2. *Ex qua Causa?* 3. *Quot diebus?* 4. *An alvus succedat?* 5. *Quali victu utatur.*

47. *Dolor gravativus parenchyma, acutus membranas, profundus & acutissimus, periostium affectum significat.*

48. *Dolor manu premente ingravescens externam, alias internam affici partem indicat.*

49. *Tussi excretum e Pulmone fertur, Screatu ex Arteria aspera, Vomitu ex Ventriculo.*

50. *Terror Epilepsiæ Mater.*

51. *Juventus fundamentum sternit sanitatis.*

52. *Consuetudo altera Natura est.*

53. *Qui bene ingerit, digerit, & egerit sanus.*

54. *Ignoti nulla indicatio, nulla curatio.*

55. *Pure excreto Ulcus, sanguine*

vasis sanguiferi apertionem, vel ruptionem scito.

56. *Symptoma primarium per secundarium cognoscitur.*

57. *Quæ prius ejiciuntur de proximiori loco testantur.*

58. *Coctio crassescentia, Cruditas tenuitate percipitur.*

59. *Crisis fit semper in statu.*

60. *Duo fiunt in Crisi, Coctio quam sequitur Separatio, & Expulsio.*

62. *Nihil paucum Criticum.*

63. *Excrementa viridia, lac corruptum.*

64. *Graciles non raro plus possident sanguinis quam obesi.*

65. *Cum Ulcerum parietes callescunt fiunt Fistulæ.*

66. *Sanguinem sequitur Pus.*

67. *Astra inclinant sed non urgent, ut Theologice sic Physice verum.*

Digres-

Digressus de Prognosi.

CONsulto Prognosin prætereo; utpote ad Medicinam nequaquam pertinentem; anxietati forte morigeratur, nullius interim ad medelam momenti; fidemque fallere ad prædictoris ignominiam quotidie notatur; hinc aurum auramque captare volunt Medicastri, quo & fine sæpius & merito excidunt: Unde etiam ignominiosam istam Ars Conjecturalis cognominationem germinasse putem: Risui ergo habendi suas qui narrant prognoses; *Hominum conatus, Dei eventus.* Nihilominus non gravabor quædam subnectere Theoremata, quippe quia nullus nego Morbi eventum a Medico sagaci prævideri, sæpe & prædici posse; Solos enim hic loci corripere velim qui vel prædictionibus freti remedia negligunt, vel quæstiunculis, ut sæpius fit, ineptis de morbi exitu Medicum cruciare pergunt. The-

Theoremata Prognostica.

1. *ÆGrum Prognostico impie relinquere noli.*

2. *Nec temere nec timide de exitu pronunciato Medice.*

3. *Bona ægro, Mala adstantibus narra.*

4. *Bona prompte, mala quasi invitus; singula tamen limitate enunciabis.*

5. *Morbi connati adscititiis graviores.*

6. *Intermittens morbo non intermittente tutior.*

7. *Quo pars affecta nobilior, mos pejor & læsio grauior, eo morbus major.*

8. *Omnis acutus magnus, non tamen omnis magnus est acutus.*

9. *Omnes moriuntur in statu, nemo in declinatione.*

10. *Omnis subita mutatio est periculosa.*

11. *Tremor in corpore sano, est Paralyseos prodromus, in Paralytico sanitatis.*

12. *Pollutionem nocturnam Gonorrhææ succedere bonum, hanc illi malum.*

13. *Lac præsens nisi exsugatur grumescit.*

14. *Præstat ex Urina judicare interrogando quam decidendo.*

15. *Pulsus undosus in Vermicularem evadens malus.*

16. *Pulsus durus tensivus Convulsionum præco.*

17. *Pulsus Intermittens terret Medicum, & fallit nisi cordatus sit; hinc in pleuriticis, febribus Malignis, scorbuticis, palpitatione cordis, senibus &c. frequenter occurrit citra omne periculum.*

18. *Urina bona pulsus bonus æger moritur.*

19. *Pulsus deficiens excedente pejor.*

20. *Mutatio omnis sensibilis machinæ humanæ, sive in toto, sive in certa parte, morbum instare minatur.*

21. *Spontanea lassitudo Morbi prodromus.*

22. *Omnis mutatio in Macrocoſmo, mutationem in Microcoſmo portendit.*

23. *Uni ſoli ſigno neutiquam credendum.*

24. *Ægro obſecundante omen melius.*

25. *Quo graviora ſymptomata concurrunt, eo citior terminatio.*

26. *Omnis Recidiva deterior ſua radice.*

27. *Tuſſis cum febri ſæpius bona.*

28. *Corpus deforme diu durare nequit.*

29. *Tale tali additum, gravis gravi morbo, illud magis tale reddit.*

30. *De morbo incipiente acuto prædictio nulla.*

31. *Mens ſana in ægro corpore optima.*

32. *Delirium nullum tutum, præſertim cum ferocia vel ſilentio.*

33. Απάθεια *in quocunque morbo, Mala.*

34. *Mores, verba, ſenſus, quo ſolito diſſimiliora, eo ſtatus pejor.*

35. *Somnus bonus, nimius tamen Lethi frater.*

36. *Floc-*

36. *Floccos legere, oculos habere torvos & feroces malum.*

37. Βαρύκοια *in febribus continuis bona.*

38. *Convulsiones in fœminis tutiores.*

39. *Ronchi in Empyicis, Hydropicis & Pleuriticis, lethiferi.*

40. *Expiratio frigida Lethalis.*

41. *Voracitas omnis mala.*

42. *Si post curatos morbos Inappetentia remaneat, recidivam prædicito.*

43. *Sputum cruentum in malignis, & pleuriticis bonum denotat.*

44. *Facies Hippocratica Lethalis.*

45. *Scroti corrugatio in Infantibus bona, præterquam in Chronicis.*

46. *Quo morbus acutior, eo Crisis citior.*

47. *Dies quartus est septimi index, Undecimus decimi quarti.*

48. *Post decimum quartum vel vigesimum diem ad crisin vix attenditur.*

49. *Crises simultaneæ symbolicæ bonæ, inæquales malæ.*

50. *Affe-*

50. *Affectus quam in gravidis nunquam noxiores.*

51. *Senectus non annis, sed viribus metienda.*

52. *Qui medice vivere recusant aut in remediis sumendis morosi sunt non curantur.*

53. *Ante Victoriam triumpham ne canito.*

CAPUT

CAPUT. III.

1. THerapœia Prophylaxin, Remedium, Contraindicans, Remedii materiam, hujusque Qualitatem, Quantitatem, Tempusque exhibitionis ostendit: Ut vitium primæ coctionis in secunda non emendatur, sic qui utramque, vel alterutram priorem Medicinæ partem ignorant, cum ad hanc tertiam ventum est, exinde necessario hic etiam errant: Sed speciatim & breviter, cuncta enim horum narrare errata, laboriosius est quam Sybillæ folia colligere.

2. Ex præconcepta opinione quod venæsectio abortum accersat, eandem, etiamsi coindicet plethora, negligunt, operaque dedita vitant Medicastri; quo tamen in casu utramque facit paginam venæsectio.

3. Qui præcautionem facessit sedulo explorare oportet, 1*mo*. Ægr.

intemperiem. *i. e.* Morbi cui proclivis est æger naturam generalem, quam levi negotio expiscetur peritus quisque, ex natura morbi, vel morborum quibus olim laborabat æger, 2. Morbum qui ea tempestate, & hic loci grassatur: Nisi enim Intemperiei, morboq; grassanti approprietur prophylacticum cassum est, si non lethiferum: quæ tamen cautio non ante græcas calendas Medicastris innotescet.

4. Unde quæso quærunt illi remedium? A libellis suis nugis passim scatentibus: Quod si forte librum qui ex usu sit nanciscantur, eodem legitime uti nesciunt; An Universi qui rem Medicam tractant perite hoc agunt? Minime gentium; Non omnes qui Citharam tenent Citharædi: Fac quemvis Medicastrum Macasii Promptuarium consulere, de sanguinis expuitione cum tussi febrique hectica, hunc in modum argumentabitur, Est Thoracis morbus, ergo me ad Thoracica converto, ubi

bi offendit. *Sp. C. B. Ol. Angel. Anis. Anth. Carv. Cumin. Fœnic.* & id genus plurima, Medicamenta sane Thoracica, & alibi maxime Idonea, ast huic morbo augendo non minus apta : Non omnia thoracica homogenea sunt & ejusdem farinæ : Ast miscent hi quadrata rotundis.

5. Addito quod plerique libri erroribus vel Typographi vel Autoris inquinati sunt, a perito duntaxat emendandis ; Exemplo sit idem promptuarium, *lib. post.* §. 3. *cap.* de Vigilias inducentibus ; Ubi inter alia recensetur Balsam. Hypnotic. Somnum inducens an Vigilias inducit ? Qui tamen liber cum cæteris ejusdem indolis ingens præbet Medico solerti commodum.

6. Rhabarbarum inter Cathartica locatur, ast tostum astringens evadit.

7. Theriaca laudatur ad affectus soporosos, ast intelligenda Vetus, recens enim somnum inducit.

8. Libelli

8. Libelli cui titulus, *The Countrey Physician* autorem reputatum maximopere veneror, utpote pio ac Misericordi incitamento impulsum; plus tamen nocent, quam prosunt libelli tales, præsertim vernaculo idiomate conscripti, nisi Medici Monopolæ constituantur *vid. Bagliv. cap. 9. De morborum successionibus* ——depravatæ huic consuetudini magnam occasionem dedere Medici, qui nunc Vernacula sua lingua omnia sua typis mandant, & Vetulas docent e culina cum ipsis etiam Medicinæ principibus arroganter disputare, & de mille receptulis delirare *&c.* Ad alvi fluxum (ut ex plurimis exemplis unum seligam) Butyrum insulsum & præterea nihil suadet prædictus Author: Quod huic morbo debellando hic & nunc conducere non negem, omni tamen & semper alvi fluxui, Butyrum insulsum medendo par esse nequaquam concedendum: Alvi fluxus non ra-

ro phlebotomiam efflagitat, dein Catharſin, & denique aſtringentia: Indoctus tamen quiſquis hujus autoritati innitens plenam committit Butyro potentiam; & (me ſponſore) ſuo ſæpe exitio: Cujuſmodi capitales errores, qui Philoſophia Medica inſtructus non eſt, detegere nequit; Nihilominus acriter reprehendendi ſunt qui literatos ab arte excolenda deterrent, novitatem objiciendo, conviciorumque plauſtra in hos congerendo, nam mortalium plerique veritatis parum amantes, & de ſe ingentia ſentientes, ſemet inſcitiæ aut imperitiæ argui putant cum quæpiam ipſis nondum nota divulgantur; ſed Macti Cordatiores.

9. Et ſuas ore duro jactitant experientias; quod acriter redarguit *Cous Senex*, Experientia (ait) fallax, Ratio quidem & experientia ratione ſuffulta in re medica omne ferunt punctum; Aſt Experientia obſervatione ſola nitens, Ratione deſtituta

falſa

falſa eſt, & futilis merito cenſetur; Doctrina vana eſt ratio ni acceſſerit: Etiamſi (ait *Eraſmus*) innumera abſorpſiſſes experimenta, haudquaquam Medici, ſed empirici perſonam indueres, & tua ſine rationali doctrina Experientia eſt vel ipſa Moria, vel Stultitiæ Magiſtra: Non ætate ſed ingenio ſapientiam adipiſcimur: Experientia non ævi longioris, verum ſcrutinii perſpicacioris eſt proles: Quod pluribus nec immodicis verbis depingitur a Noſtrate *D. Brown M. D. in libello cui titulus, Vindicatory Schedule, pag.* 42, & 43. Cui (Autoris pace) ſubjicerem experientiam hanc ſolummodo laudandam, quæ ratione comitata ex eruditorum colloquio vel lectione comparatur, quo quidem ſenſu quadragenarius experientiæ plus poſſidebit quam ſexagenarius quiſquis hanc non obſervans Methodum: Et quanti quæſo eſt experientia unius ad plurium experientiam cæteris paribus

bus comparata? Qua de re pruden- tiſſimus ille *Baglivus*, *Prax. Med. lib.* 1. *cap.* 2. §. 12. hoc modo diſſerit, Quod ſpectat ad peculiarem cujuſlibet morbi curationem arbitror experientiam raro fœliciter ceſſuram, niſi ratio obſervationi adjungatur: Mille namque morborum cauſæ, varia ægrorum temperamenta, ætates, ſexus, vitæ genera, climata diverſæ naturæ, variæ annorum conſtitutiones & varia ſemper influentes, innumera denique alia quæ ad producendos fovendoſque morbos concurrunt, ita interdum certam conſtantemque morbi & ſuorum ſymptomatum naturam perturbant, ut difficile ſit veritatem inveſtigare niſi complexus horum omnium ſagaci rationis uſu perpendatur & illuſtretur: Hoc addito ex *præfat. ad oper. omn. Bagliv. Edit.* 6. Cæterum Baglivo ſuccenſeat nemo, quod Stibiatorum & Chinæ Chinæ laudes non adeo extollere videatur: Ut ſuos quiſque pa-

timur manes, sic suum cuique regioni concedendum ingenium, suus cuique morbo character, propria indoles & curandi ratio varianda sæpe pro personarum, climatum, *&c.* varietate.

10. Quod ad Medicamentorum vires attinet, Qui rem medicam rite exercere velit, has ad unguem callere debet, non solum Evacuantium, Diaphoreticorum nempe, Catharticorum, Emeticorum, Caputpurgiorum, Salivantium, sed & Alterantium, quænam *sciz.* Medicamenta dissolvant coagulatum, coagulent dissolutum, tendant flaccidum, & flaccidum reddant tensum; hi nihilominus composita præscribere & suadere audent, quorum simplicia ne nominare queunt. Et ampla promptaque materia Medica instructus esse debet, ne suos libros inaniter legat: Sed obiter utinam ad pleniorem Diureticorum & Salivantium pervenire liceat usum.

11. Dumque hypotheſi iſti obſoletæ, de frigido, calido, humido, ſicco immorantur, nulli animadvertunt frigidorum alia obſtruere, alia deobſtruere, alia attenuare, alia incraſſare, & ſic de cæteris.

12. Præterea ſyſtemati Materiæ Medicæ ex memoria prompte exponendo par eſſe debet, qui opus hoc ſuſciperet, ne libris mutilus neſciat quo ſe vertat; Firma (inquit *Hippocrates lib.* 2. *De decenti ornatu text.* 8.) memoria teneto Medicamenta, & ſimplices facultates & deſcriptas; Aſt quotuſquiſque obſecro, Medicaſtrorum penſo huic laborem impendit? Multi equidem ſudoris eſt. Ut tandem effectum a mero conſequente, & ut cauſam a mero antecedente certo diſtinguere liceat, faxit ſummi ſapientia Patris.

13. Novi quendam cum accerſeretur ad ægrum Hepatitide laborantem, ut ſibi ſoli lucrum & honorem aucuparetur, Unguent. pomat. re-

probaſſe quod in compoſito ab alio prius ad conſilium vocato ſuadebatur, quoniam, aiebat, quodcunque compoſitum quod ingreditur cera huic negotio congruum non eſt; Cum tamen cera Medicamenti hujus pars nulla ſit; Aſt ille Ung. Refrigerans Galeni ſubſtituerat, quod ſine cera fieri nequit: Titanicum tamen præ ſe fert hic aſpectum,& altum ſapit.

14. Et fines non raro furtim invadunt alienos, ubi intra dieculæ ſpatium plus infertur damni, quam intra menſem lucratum fuit; Unus remus plus retinet, quam ſex impellunt; ſic Medicus Medicaſtri luit pænas.

15. Medicus qui Medicum, cui tradita fuit provincia, exturbat, maculæ ſuis & dedecori eſt, furacem enim olet avaritiam: Cujuſmodi artes Medico perito, probo & prudenti odio habitæ veteri diverbio mendicus mendico invidet, Literula

ablata;

ablata, ansam dant: Hujus indolis sunt male Fabri qui mulierculatum consiliis nequiter indulgent, & qui ad gratiam consulentes adulantur ut plus accipiant, in opprobrium suum ægrique ruinam: A quibus non multum abludunt qui coram ægro & adstantibus Pharmacopœos de re gerenda inepte consulunt; quod interim ex affectato candore patrant.

16. Nec Religio est illis cujusvis morbi curam in se suscipere; Levia ingenia quia nihil habent, nihil sibi detrahunt: Sed valetudine ingravescente, tum tandem ad consilium (Medicastro ipso suasore) vocatur Medicus; Post bellum auxilium: Quod etiam ex ostentatione & avaritia audacter perpetrant Chirurgi quidam, & Pharmacopœi, e medicorum receptis, qui ipsis emptorum frequentiam conciliant, furtum facientes, quas etiam scienter adaptare nequeunt: En ostentationi & avari-

tiæ

tiæ impietatem animique ingrati turpitudinem adstantes! Sed ut propius accedam.

17. Ægro vigiliis diuturnis inquietato largam Narcotici dosin secundum Morbi proportionem distribuunt; Cum contrarium fieri oporteat; minuenda potius est dosis quo diuturniores sunt Vigiliæ; alias proclivitas ad somnum ex defatigatione a vigiliis, & somnus a somnifico dextræ dextram jungentes ægrum non in diversum ast in contrarium curvant: itaque actum est de illo.

18. Nec observant Medicamentorum diversitatem, præsertim in chronicis parandam esse, ne ægrum absterreat primorum fastidium, & ne natura (sit verbo venia brevitati duntaxat inservienti) eidem Medicamini assuescens non auscultet: cessat enim post diutinum Medicamenti usum conflictus Medicamentum inter & sanguinem: Prout hac de re scite suo more ratiocinatur

tur eximius ille Philoſophus. *D. Theod. Craanen*, Æther aiebat Medicamenti poſt diutinum ejuſdem uſum, tunc valde ſimilis fit ætheri in noſtro ſanguine exiſtenti; ideo ſatius eſt Medicamentum aliud earundem virium adhiberi, ut ex diverſitate materiæ ætheree diverſa excitetur pugna: Cui etiam ſuffragatur *Nobiliſſ. Verulam. Sylv. Sylv. Cent.* 1. *Exper.* 67. Medicamenti (inquit) & alimenti mutatio conducit, quia naturæ ſatietatem continuatio illa parit, ut appetitus & operatio illa obtundatur, ſic videmus res noxias conſuetudine evadere innoxias, ut Venenum, cui conſuetudine parem nonnulli Stomachum habent ex uſu; quare haud mirum ſi ſalutaria quædam conſuetudine deperdant vim auxiliatricem: eadem autem mihi intermiſſio cum mutatione eſt, cum intermiſſa poſtmodum evadant nova; & qui Materia Medica eaque ampla ornatus non eſt, Medicami-

num varietatem morbi varietati accommodare nequit.

19. Sæpiſſime enim morbum auxiliarem & evacuationem ſalutiferam in ægrotantis vitæ jacturam ſiſtunt, Hœmorrhagiam puta narium in Cephalalgia, diarrhæam in febri &c. Morbo auxiliari abdicato, abdicatur & ſanitas: Ex ſcabie retropulſa vel perperam ablata ſæviores ſuperveniunt morbi, utpote ſanguinis Sputum, Apoplexia, Hydrops, Febres Diuturnæ, &c. Hydropem narrat Hippocrates ex ablata ſcabie; Erat, ait, homo quidam Athenis fœdiſſima ſcabie laborans, atque ut ſanaretur acceſſit Milos, ubi calidæ ſunt Thermæ, quarum uſu convaluit a ſcabie, ſed paulo poſt incidit in Hydropem & exinde mortuus eſt: Nec raro ſequitur febris, cæcitaſque, teſte *Sennerto prax.* 3. § 2. *cap.* 44. Puer (inquit) ſcabie linimentis retropulſa in cæcitatem & febrim incidit, qui accedente Epilepſia ſupremum obiit Diem.

20. Nec

20. Nec brevitati ſtudent, *e. g.* morbo & Catharſin & Phlebotomiam exigente, Phlebotomia cæteris paribus præmittenda eſt, utpote quam ſpontanea nonnunquam ſequitur Catharſis, quæ etiam multo tolerabilior eſt quam Medicamine comparata; cui Cautioni animum nuſquam advertunt.

21. Et ubique poſt Venæſectionem vigilias ſuadent, cum tamen ſomnus non raro magno foret uſui, ut in *Mania Hypercatharſi*, &c.

22. Non raro etiam Phlebotomiam ſub præclaræ ſcientiæ nomine & umbra intra Veris & Autumni cancellos coercent, ex præcepto forte perperam accepto; quod ſi uſpiam præcautione tenus locum obtinet: Neceſſitas nulli paret tempori.

23. Nonnullis etiam ſufficit unicum Cathartici exemplum ad quemvis morbum & cunctis temperamentis adhibendum: eodem nempe collyrio medentur omnibus; quod admo-

admodum vitiosum est, dato & elective purgantia non existere: Rhabarbarum *sciz.* Universale sit Catharticum, haud tamen eo minus potenter bilem educit quam Jalappa & excors est qui incertum certo anteponit. Etenim dari elective purgantia verisimillimum est, quod hunc in modum illustrarem; Ubi varia est facies ibi varia est partium structura, ubi varia est partium structura, ibi varius est operandi modus, ergo cum purgantium varia sit facies, purgantium varius est operandi modus: exemplo ut utar, Serra, cujus acies est dentata, lignum perfindit, quod & operatur Ascia, cui est Acies aspectu inarmato lævis, ast modo plane dissimili, prior ligni perfissi faciem reddit scabram, posterior autem lævem: Addito quod concessum cum sit specifica dari alterantia, quod liquido ostendunt Mercurius, Cantharides, Cortex Peruvianus *&c.* Quidni & dari specifice

fice purgantia censendum: Qua de re *D. Broen Craanenius alter in Animadvers. in H. Reg. Prax. Medicat.* 7. Non omne purgans, nec omne sudoriferum est diversis affectionibus æque utile: Ita *fol. sen.* etsi copiose assumantur, & etsi copiose evacuent, non tamen tantum præstant quantum *Troch. Alhand.* & alia potentiora purgantia, licet parva dosi assumpta & parum evacuent, nam Sena fæces ex intestinis solis deturbat: Sed insuper potior, seu in rebus dubiis cautior pars est tenenda, unde nihil Catholicon, seu cuncta existere specifica tutius concluditur.

23. Fugit & hos Analogismus, quem deprehendere medendo cum primis proficuum est.

24. Ad Mensium obstructionem, Sanguinem e brachio mittere suadent Autores, quod cum intempestive fiat, nimirum instante eo tempore quo ægra evacuationem men-

ſtruam pati ſolebat, damno erit; octiduum circiter ante id temporis inſtituenda eſt hic Venæſectio & dehinc ſtatim incidendus & attenuandus eſt ſanguis, cæteroquin obſtructio antiquum obtinebit.

25. Sic in Lumbricos ſuadentur Cathartica, & Specifica & Allicientia, & quidem rectiſſime, neutiquam tamen hic eſt ordo obſervandus nec ſimul uſurpanda veniunt, cæteroquin cuncta fruſtranea fient: Si enim Cathartica imprimis adhibeantur, Lumbrici iiſdem niſi debiles non cedunt, & ſpecificis ſemineces facti allicientibus reviviſcunt, quomodo Medicina optima in futilem evadit, & labor hic ſtudio vaneſcit inani: Philoſophia ſeu recta ratio dictitat Lumbricos imprimis per ſpecifica ſin enecandos, ſaltem debilitandos, debilitatos dein per clyſma alliciens, ex lacte *viz.* dulci, ad infera ineſcandos, & ineſcatos per torrentem a Carthartico tandem exterminandso:
Quem

Quem ordinem prætermittunt hi qui medendi methodum Theoreticam non callent, unde nihil agentes extra ſcopum jaculantur, vanaque erunt prædicta remedia. Ad hæc modo cuncta ſimul exhibeantur, damnum Lumbricis per Catharticum & Specificum illatum per Alliciens reſarcitur, & ſic *Penelopes* tela texitur. Filum igitur medicinale ducem ſequi oportet: Quod etiam rite pro ſui ſeculi vocabulis enarrat *Nobiliſſ. Verulam. Sylv. Sylv. Cent.* 1. *Exper.* 60. Haud pauca (inquit) Medicamina magis lædunt quam medentur, niſi Filo Medicinali ſive ex ordine adhibeantur, quæ tum mira præſtant. Ipſe ego remedium ad Arthritidem expertus ſum, quod raro deficiens hoſtem intra dieculæ ſpatium fugavit: Sic habeto, imprimis applicandum Cataplaſma ſequens. *R. Mic. pan. ſilig. tenuiter inciſ. unc. tres, Coq. in lact. q. ſ. ad pulpam, dein. add. Pulv. Roſ. rubr. drach.*

una

unam semis. Croc. gr. x. Ol. Ros. unc. unam. Extend. super pannum lineum tepide adhibend. & ibidem triborio morand. Deinde Fotum seq. R. fol. Sal. manip. sem. Rad. Cicut. incis. drachm. sex. rad. Bryon. unc. sem. fol. ros. rubr. Pug. duos. Coq. in aq. chalybeat Cong. sem. ad dimid. Colat. add. Sal. nigr. manip. sem. F. Fotus cum coccineo panno vel lana calido liquori immersa, & intra quartam horæ partem, vel plusculum septies repetend. Tum tandem Emplast. seq. R. Emplast. Diacalcit. q. s. ad partem affectam. dissolv. in ol. Ros. q. s. ut adhæreat, extend. super linteum vulgo Holland, & applic. Cataplasma nempe poros dilatat materiamque peccantem ad perspirandum accingit, Fotus materiam perspiraturam evocat, attamen cum respectu ad viam cataplasmate paratam leniter attrahit, quo nomine materiam peccantem extrahit, neque plus materiæ hujusmodi eo attrahit, Fotus enim est lenis, & præterea Narcotici

paux

pauxillulum comprehendit. Emplastrum benigniter adstringens materiam recentem ab affluendo reprimit. Cataplasma sine asseclis partem emolliendo & debilitando, ut materiæ affluxum impressionemque admittat, proniorem redderet. Fotus absque anteambulone scilicet debilior, via non Cataplasmate parata minus extraheret; si vero validior, ad partem simulac ex parte materiam duceret. Emplastrum viatoribus non præmissis materiam loco contentam includendo, tam irritaret quam materiam recentem cohiberet. Ergo (ut dictum) Filum medicinale ducem sequi oportet. Cataplasmati imprimis bi—vel trihorio immorandum: Tum Fotus quarta horæ parte vel diutiuscule septies vel octies tepide repetendus: Emplastrum denique ante partem affectam bene munitam illinc nequaquam movendum. Hæc ita vertisse liceat.

26. Medicaminis efficaciam externæ ejuſdem formulæ deberi inſulſi opinantur; ſimplicium enim ex quibus compoſitum fit indoles in deliberationem non cadit. *e. g.* Emulſio ſemper Hypnotica habetur, cum tamen plurimæ emulſiones naturæ admodum diſſimilis, immo Catharticæ dentur, & iunumeræ dari poſſint.

27. De pilulis idem eſto judicium, quæ ſemper Catharticæ inter hos æſtimantur, quarum tamen adſtringentium numerus infinitus eſt.

28. Similiter de Suffumigatione diſceptant: Suffumigationem (inquit Empiricus) felici ſucceſſu ad menſium fluxum uſurpavi, ergo Menſium ſuppreſſioni non convenit: Ubi mirum in modum delirant, non enim dependet Medicaminis efficacia a formula, verum ab indole ſimplicium formulam componentium; quæ hic aperiens, illic adſtringens præſcribi poteſt.

29. Tri-

29. Triplicia exiſtunt Diuretica, quorum alia vaſa urinalia vaſorumque poros aperiunt, alia ſerum a ſanguine præcipitant, alia denique materiam ſanguini aquoſam ſuppeditant, quæ promiſcue uſurpata citius quam melius penſum abſolvunt; Hydropicis nempe ſuppetias ferunt Diuretica, haud vero poſtremi generis præproperam mortem actutum accerſura; creſcit indulgens ſibi dirus Hydrops; nec Medii, hoc enim eſt actum agere; aſt primi, ita vero obſtaculo ſubmoto errans in viam reducitur: Hinc practico Diureticorum varietatem hanc ſcitu pernereſſariam eſſe liquet.

30. Pari etiam ratione dividenda ſunt Cathartica & Diaphoretica in alia quæ materiam præcipitant, & alia quæ materiæ vaſa poroſque ſuos aperiendo exitum præbent, quam Meditationem tutam utpote nec vero diſſimilem, ut ad umbilicum deducant eruditiores obſecro.

31. Et

31. Et æquam Medicaminis quantitatem transgreditur Empiricus, mulieri & præ intemperie, & præ morbo acuto debili, *Vin. Bened. Ruland. unc. unam. sem.* propinans, qua quantitate ab alio prohibita, pessime se habuit, ægra ab assumpta modo dimidia.

32. Variæ denique sunt technæ quibus Medicastri se apud vulgus promovere annituntur; quidam alterius nominis ruinæ gloriam suam lucrumque superstruunt: Nonnulli superbo corporis habitu artem ostentant suam, de quibus olim Cassius pallium & barbam video, at Medicum non video, cui si speciosam vestem, si cultum, ornatum, & annulum detrahas, idem quod Cumano Leoni accidet, qui pelle sua nudatus apparuit asinus: Alii si peregrinati sint, & temporis reliquum castaneis torrendis collatum sit, repudiatis rite medendi præceptis, receptarum aliquot decadibus contenti,

tenti, voti ſui ſummam conſequuntur; hi Philoſophiæ & Medicinæ inſtitutionibus vel nihil prorſus, vel non ſatis imbuti, morborum quos nec cognoſcunt (inquit *Bayer)* nec cognoſcere ſtudent, curam in ſe recipiunt, & ſanitatem plenis buccis pollicentur: Parturiunt montes, naſcitur ridiculus mus. Alii ſi Doctoris gradum ſuſceperint, de quo unico (poſthabitis potioribus) vehementer prædicant caudices, non ſecus ac ſi Diploma peritiam conferret; Quod quidem honorificum, Majorumque placitis, & Principum ſtatutis conſentaneum eſt; hic tamen non raro plus in titulo quam in pyxide, dum de Sparta quam nacti ſunt ornanda ſecure ceſſatur; Aſinus ſtramenta mavult quam aurum: Et tum plerumque nomen ſuum in Religioſorum ſecta quadam dominatrice profitentur, ut deinceps cum conſectaneis Medicinam actitent, qui miſere neſcientes Religionem unicam ve-

ramque in præceptorum observatione ab amore oriunda constare: *Joh. cap.* 14. *v.* 15. *Si diligitis me, mandata me servate, Rom. cap.* 13. *v.* 10. *Plenitudo legis est dilectio*; cæterumque Religionis omne non huc tanquam ad metam enixum fucum esse ac fallacias & præterea nihil, Contraversiarum nodis, seu Theorematis Theologicis indormiunt, unicum necessarium teruncii facientes; Ast non est e terris mollis ad astra via; inter factorum rationes reddendas pertristes hos frustrabitur specula hæc: Ah quanta spe decident! Sed utcunque aderunt res, quum religiones id genus molles levesque, levique negotio imitabiles sint, hypocrisi ignorantiam relevant Medicastri, partibus ditioribus atque potentioribus se socios asciscentes. Eheu miseros! turpe est lucrum: nimio emitur quæstus hic: Medici fama quidem & nomine multi, re autem & opere valde pauci, *Hippocrat. in Lege.*

33. Ex

33. Ex quibus manifesto liquet quam audaces & temerarii sint Medicastri, qui Medicinam Theoreticam non callentes ægrotantium curam aggrediuntur, quamque male cautum cæcumque sit hisce sinciput, qui male sanis cæcisq; Medicastris suam non modo sanitatem, sed & vitam, qua nihil terrenum carius, ita inconsulto concredunt. Sed ut ad metam appropinquem, audiatur *Cornel. Bontekoe in Provocatione &c.* Probe (inquit) judicaturus, quænam medendi methodus vera sive falsa sit, experientiam primum circumspicito, symptoma a symptomate internoscito, circumstantias earumque magis principales ponderato; corporis notitiam habeto, crculationem sanguinis cum consequentiis ejusdem intelligito, veras remediorum operationes in sanguine, succis atque partibus solidis examinato, ad unum omnes reducito; super omnia vero adeptus sis judicii tui sanitatem,

tem, Quæ nonnisi gravioribus studiis veræ sapientiæ præjudicia puerilia deponentis, intellectumque illustrantis acquirere licet. Atque cunctis hisce confectis, haud difficile tibi erit secundum veritatem, judicium dextrum, justamque pronunciare sententiam.

Theo-

Theoremata Therapeutica.

1. V*Enienti occurrite morbo.*

2. Omne malum nascens facile opprimitur.

3. Prudens in flammam ne manum injicito.

4. Tum tua res agitur paries cum proximus ardet.

5. Abstinentia multi curantur morbi.

6. Sine Cerere & Libero friget Venus.

7. Vias in corpore liberos esse decet.

8. Somnus meridianus quibusdam prodest.

9. Morbus unius alterius auxiliatrix.

10. Symptomata secundaria regulantur a primariis.

11. Quo robustior est pulsus, eo venæsectionem magis admittit.

12. *Dul-*

12. *Dulcia, Vinum, Acida, infantibus nociva.*

13. *Refrigerare, & Bibere a motu vehementiore nocet.*

14. *Ignis Aeris purgatorium.*

15. *Loca paludoſa Scorbutum gigunt.*

16. *Panis ciborum baſis.*

17. *Leguminoſa præſertim non excorticata flatulenta ſunt.*

18. *Oleracea omnia laxant.*

19. *Lupulus continet ſulphur amicum nobis & blandum.*

20. *Petroſelinum ciborum condimentum innocuum.*

21. *Cruda minus ſalubria, cocta magis.*

22. *Acini aſtringunt cuncti.*

23. *Cito ranceſcunt oleoſa.*

24. *Sylveſtria ſalubriora.*

25. *Exotica Indigenis poſtponenda.*

26. *Olea expreſſa lubricant.*

27. *Dulcia fermenteſcunt facile, & potius palato, quam ventriculo, & cordi grata.*

28. *Sanis*

28. *Sanis plurima ſana.*

29. *Caſeus ferculum* εὐπόριστον.

30. *Carnes non ſolum aſſæ ſed & coctæ firmum præbent Alimentum.*

31. *Gelatinæ Hecticorum alimentum.*

32. *Turdus & Alauda Nephriticorum ſolamen.*

33. *Piſces ſaxatiles puris & arenoſis aquis victitantes ſalubriores.*

34. *Piſces recentes præſtant; ſaliti infumati, & exſiccati exulent.*

35. *Tinca Arquati magnes.*

36. *Piſces viſcoſiori vel duriori gaudentes carne minus ſalubres.*

37. *Si Menſis habet R. noli comedere Cancer.*

38. *Aqua nutriendi facultate pollet.*

39. *Corruptio optimi peſſima: Optimi vini optimum acetum.*

40. *Somnus occultum Vitæ pabulum.*

41. *Ut circumſtantiæ variant jus ita & remedia.*

42. *Nihil ſine Legibus, nihil ſine indicationibus.*

43. *A juvantibus & nocentibus potissima fit Indicatio.*

44. *Quicquid agis prudenter agas, & prospice finem.*

45. *Utut pulsum varient res mille, tangenda tamen est Arteria.*

46. *Somnus Meridianus non omnibus nocet, multis prodest.*

47. *Pueris meridiari convenit.*

48. *Somnis infantum alimentum.*

49. *Frigidis ira remedio est.*

50. *Menses pellentia fœtum pellunt.*

51. *Aromatica & Spirituosa fœtus & gravidarum refectiva.*

52. *Dulcia gravidis amica.*

53. *Venus moderata gravidis non nocet.*

54. *Optimum sæpe remedium remedium negligere.*

55. *Minima non curat Prætor, nec Medicus.*

56. *Frustra fit per plura, quod fieri potest per pauciora.*

57. *Quod una vice præstari nequit pluribus tentato.*

58. *Na-*

58. *Natura in opere ſuo non turbanda, hinc Fiente Criſi nil temere movendum.*

59. *Antimoniata Vomitoria in ſubſtantia non exhibenda.*

60. *Nec majori nec minori doſi danda.*

61. *Principiis obſtandum.*

62. *Omnis intemperies indicat Alterantia.*

63. *Luſum non patitur Fama, Fides, Oculus.*

64. *Ferulæ fracturis maxime conveniunt.*

65. *Atretæ ſola ſectione matura liberantur.*

66. *Ex duobus malis minus eligendum.*

67. *Vulnera & ulcera ab aere defendenda.*

68. *Quibus vena ſecatur, ſi facile deliquium patiantur, decumbant, nec fiat vacuo ventriculo.*

69. *Ut juves, parti primario affectæ remedium applicato.*

70. *Qui vinum bibunt Phlebotomiam facilius ferunt.*

71. *Omnia purgantia calida.*

72. *Non expectandum est ob officina quod peti potest a Culina.*

73. *Moschata in fœminis locum non habent nisi dentur cum Castoreo.*

74. *Corpora impura quo magis nutriveris eo magis læseris.*

75. *Consueta etsi deteriora insuetis minus noxia esse solent.*

76. *Qui facile animo linquuntur ne diu jejuni maneant.*

77. *Aeris flatus a Leipothymia liberat.*

78. *Opiata Fluxionum, Vigiliarum Dolorumque remedia.*

79. *Semper ad uterum attende.*

80. *In Lipothymiis parum & frequenter propinentur remedia.*

81. *Trepanum in suturis non adhibendum.*

82. *Ad Synthesin opus est extensione, matura repositione, conformatione, & deligatione.*

83. *Ossa ferruminantur mediante callo.*

84. *Gibbus curari potest reductione prominentiæ priusquam occalluerit.*

85. *Frænum linguæ caute secandum.*

86. *Aquam omnem vel pus simul & semel noli profundere.*

87. *Chirurgus Misericors, Ulcus Sordidum.*

88. *Odorifera qua talia calida sunt.*

89. *Balsamica, Resinosa, Oleosa, Aromatica calida.*

90. *Acria, Salsa, Amara calida.*

91. *Quæ emolliunt materiæ dispositione suppurationem etiam promovent.*

62. *Suppurantia ante apertionem, digestiva post apertionem.*

93. *Incrassantia cum attenuantibus neutiquam confundenda.*

94. *Cephalica cuncta Arthritica.*

95. *Antimoniata Emetica optima.*

96. *Theriaca sine Opio sudorem non movet.*

97. *Oleosa & amara quævis Lumbricis inimica.*

98. *Mer-*

98. *Mercurius Vermium Mors.*

99. *Cathartica cuncta Antihelmintica.*

100. *Dulcia potius fallunt quam necant Vermes.*

101. *Ut Emetica & Cathartica, sic Sudorifera, & Diuretica gradibus solummodo differunt.*

102. *Diuretica pleraq; Emmenagoga.*

103. *Emmenagoga adhibenda sunt tempore naturæ motui conveniente.*

104. *Lac & semen extinguentia eadem.*

105. *Quæ non prosunt singula multa juvant.*

106. *Infra summam dosin semper consiste.*

107. *Resinosa addito oleoso facilius pulverisantur.*

108. *Aqua, Spiritus, Oleum sæpe confunduntur.*

109. *Aquæ purgantes proprie non dantur, nec adstringentes.*

110. *Calces Alcalinæ naturæ.*

111. *Cataplasmata partibus unitate læsis minus conveniunt.*

112. *Alcalia corrosiva ab Aere defendenda.*

113. *Clyster tepide injiciendus.*

114. *Saccharum Pharmacopæorum Sal.*

115. *Acida Dentibus inimica.*

116. *Radix Gentianæ præcipuum meatuum dilatatorium.*

117. *Omne Ano suppositum stimulat.*

118. *Detur aliquid palato, palato tamen noli indulgere.*

119. *Quæ solvunt præcipitant.*

120. *Præparata Magisteriis sæpe meliora.*

121, *Vegetabilia Sapida, & Amara plus salis fundunt.*

122. *Ut in Tonicis, ita & in Topicis gratia est observanda.*

123. *Tuto, cito, ac jucunde.*

124. *Non est in Medico semper relevetur ut æger.*

125. *Gratia ab officio quod mora tardat abest.*

Μόνῳ τῷ Θεῷ Δόξα.

FINIS.

Errata ſic Emendanda.

IN Dedicatoria *l.* Nobiliſſimo. *pag.* 10. *lin.* ult. *l.* mixtam. *pag.* 12. *lin.* 1. pro fortuna, *l.* fortefortuna. *pag.* 41. *lin.* 14. *l.* gravior. *pag.* 63. *lin.* ult. *l.* exterminandos: *pag.* 72. *lin.* 19. *l.* circulationem.